

မြိတ်ခရိုင် စာပေခရီးလမ်းကြောင်းနှင့် မဂ္ဂဇင်းသမိုင်းကို ဆန်းစစ်ချက်

ထာနေစိုး

မြိတ်ခရိုင်၏ စာပေခရီးလမ်းကြောင်း အစပြုပုံကို လေ့လာလျှင် ကိုလိုနီ
ခေတ် (သုက္ကန်ဘဝ) ကာလအတွင်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သော စာပေအသင်းများ
နှင့် နိုင်ငံရေးအသင်းအဖွဲ့များမှ စတင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အဆိုပါ
အသင်းအဖွဲ့ဝင် လူငယ်များ၏ စာပေဖြန့်ဝေမှု၊ ရေးသားမျှဝေမှုနှင့် ဝေဖန်
ဟောပြောမှုတို့သည် မြိတ်ခရိုင်စာပေဖွံ့ဖြိုးရေး၏ မောင်းနှင်အားများ ဖြစ်ခဲ့
ကြသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သောထင်ရှားသည့် စာပေ

ယု မဂ္ဂဇင်း (ဓာတ်ပုံ- မောင်ပြေချမ်း (မြိတ်))

အသင်းအဖွဲ့များနှင့် စာစောင်များမှာ ဗဟိုစာဖတ်အသင်း၊ ကြီးပွားရေး အသင်း၊ လူငယ်များစာဖတ်အသင်း (၁၉၃၇-၃၈)၊ ဘုံဝါဒစာဖတ်အသင်း (၁၉၃၈)၊ မြိတ်တို့ဗမာမူဆလင်အစည်းအရုံး၊ ဗလကြံခိုင်ရေးအသင်းနှင့် မြိတ် စာဆိုတော်နေ့အထိမ်းအမှတ် ကျင်းပရေးကော်မတီတို့ ဖြစ်ကြသည်။ စာပေ လှုပ်ရှားမှုများ၏ ရလဒ်အဖြစ် ဘုံဝါဒမဂ္ဂဇင်း (၁၉၃၇-၃၈)၊ ကြယ်နီမဂ္ဂဇင်း (၁၉၃၈)၊ ဒို့လက်ရုံးစာစောင်၊ မြိတ်သတင်းစဉ် (၁၉၄၂-၄၃)၊ ယုမဂ္ဂဇင်း (၁၉၆၁)၊ မော်ကွန်းဂျာနယ် (၁၉၆၂)၊ မာရိတ်စာစောင်၊ မြိတ်ကြေးမုံ စာစောင် ၊ ၁၃၃၀ စာဆိုတော်နေ့အထိမ်းအမှတ်စာစောင် (နောင်တွင် မြိတ်မဂ္ဂဇင်း)၊ ပု လောမဂ္ဂဇင်း၊ ကော့သောင်းမဂ္ဂဇင်း၊ ဘုတ်ပြင်းမဂ္ဂဇင်းနှင့် တနင်္သာရီမဂ္ဂဇင်း တို့ အသီးသီး ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။

၁။ 'ယုမဂ္ဂဇင်း' (၁၉၆၁) အား လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း

မြိတ်ခရိုင် စာပေသမိုင်းတွင် ထင်ရှားသော လက္ခဏာတစ်ခုမှာ သီးခြား မဂ္ဂဇင်းများ ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် 'ယုမဂ္ဂဇင်း' (အတွဲ ၁၊ အမှတ် ၁) ကို စတင်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ မဂ္ဂဇင်းမျက်နှာဖုံးတွင် ငွေ ဖလားကိုင်ထားသော ဆရာမ မမြရီ၏ ပုံကို ဖော်ပြထားသည်။ တာဝန်ခံ စာတည်းအဖြစ် 'မြိတ်ရင်သွေး' နှင့် တွဲဖက်စာတည်းအဖြစ် 'ကြည်မွန်ထွေး'တို့က ဆောင်ရွက်ပြီး၊ တိုက်အုပ်ပန်းချီအောင်လှက ထုတ်ဝေ ခဲ့သည်။ ထားဝယ်စုရပ် (အမှတ် ၁၆) ရှိ ဦးဘစွမ်း-ဒေါ်သိန်းတင် တို့၏ 'မြို့မေတ္တာပုံနှိပ်တိုက်' တွင် ရိုက်နှိပ်ကာ၊ ကန်ကြီးရပ်၊ ဘုရားဇရပ်လမ်းနေ ဦး အောင်ကြွယ်က တာဝန်ခံဖြန့်ချိခဲ့ပြီး တန်ဖိုးမှာ တစ်ကျပ် ဖြစ်သည်။ အဖွင့် ကဗျာ၊ ခေါင်းကြီး၊ ကဗျာ၊ ဆောင်းပါး၊ စာနု၊ ဝတ္ထုနှင့် အမျိုးသမီးကဏ္ဍတို့ဖြင့်

ဝေဝေဆာဆာ ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အဖွင့်ကဗျာနှင့် ခေါင်းကြီး- ကံ့ကော်
ကလောင်ရှင်၏ 'ဆန္ဒမွန်ကဗျာ' ဖြင့် ဖွင့်လှစ်ပြီး၊ စာတည်းအဖွဲ့၏ 'ကျွန်ုပ်တို့၏
ရည်ရွယ်ချက်' ခေါင်းကြီးပိုင်း ပါဝင်သည်။ စာနုကဏ္ဍ- ရွှေသန်း၏
'မချီတဲ့အပြုံး' နှင့် မြိတ်သက်နှောင်း၏ 'ချစ်သောမိုး' တို့ ပါဝင်သည်။
ဆောင်းပါးကဏ္ဍ- ဦးကျော်သန်း၏ 'အလံတော်ဆောင်ယူခြင်း'၊ ရဲဘော်ဘဝွမ်
၏ 'ကျွန်တော်သိသော ဗန်းမော်တင်အောင်' နှင့် ကံ့ကော်၏ 'သင်သိလိုသော
မြိတ်ရာဇဝင်' တို့ ပါဝင်သည်။ အထူးသတင်းအနေဖြင့် 'ဘုရားငါးဆူ ဆရာ
တော်စာပေအခမ်းအနား' ကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ ဝတ္ထုကဏ္ဍ- မြိတ်
ရင်သွေး၏ 'ဘဝတူလူလူချင်း' နှင့် ကြည်မွန်သွေး၏ 'အလင်းဝယ်ကြိုဆိုခြင်း'။
အမျိုးသမီးကဏ္ဍ- မနန်းနွယ်၏ 'မေသိပါစေ'၊ ခင်မြင့်ဝေ၏ 'မိုးထန်မှ အပြန်
နှောင်းလေခြင်း' နှင့် မခင်မင်၏ 'ဒါတွေ မေသတိထားရဲ့လား'တို့ဖြစ်ကြသည်။
ထိုအပြင် မော်ကွန်းဂျာနယ် (၁၉၆၂) နှင့် မာရိတ်စာစောင်၊ မြိတ်ကြေးမုံ
စာစောင် တို့ ခဏတာ ပေါ်ထွက်လာပြီး ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သည်။

မြိတ်ကြေးမုံ စာစောင် - ဦးသောင်းစိန် (၁၉၆၉)

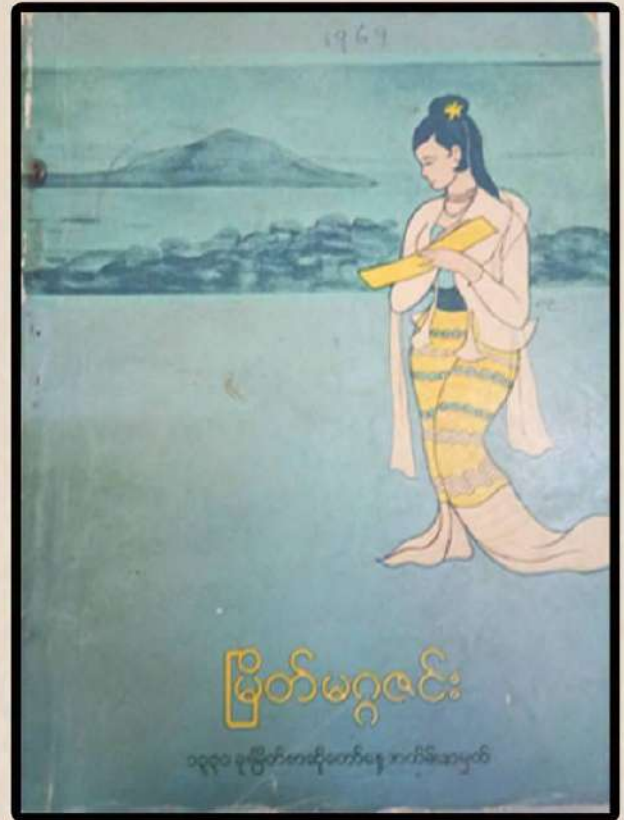
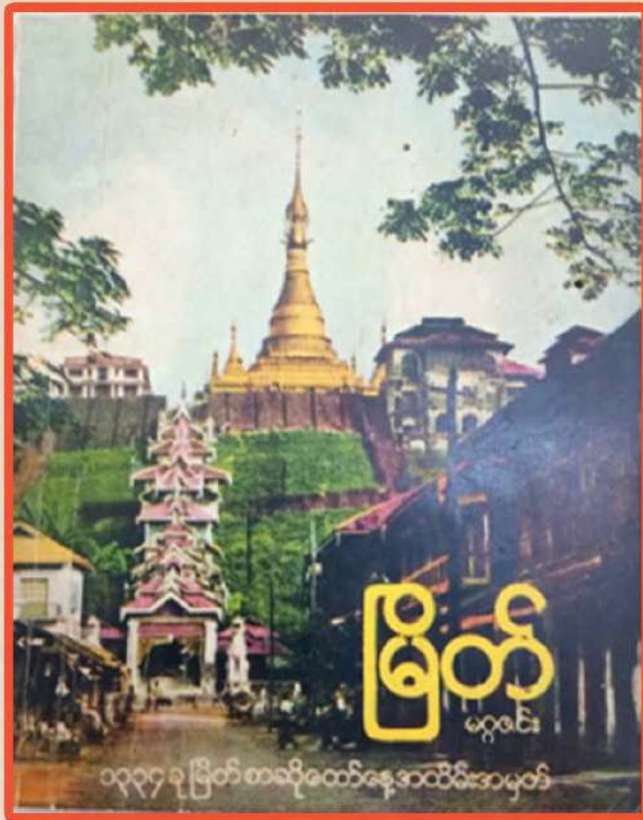

၂။ 'မြိတ်မဂ္ဂဇင်း' ၏ ရှေ့ပြေးနှင့် ကလောင်ရှင်များ (၁၉၆၉)

ယနေ့ခေတ် မြိတ်မဂ္ဂဇင်း၏ ရှေ့ပြေးဖြစ်လာမည့် ၁၃၃၁ ခုနှစ် မြိတ် စာဆိုတော်နေ့ အထိမ်းအမှတ်စာစောင် ကို ၁၉၆၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၅ ရက် တွင် စတင်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ အဆိုပါစာစောင်ကို ရန်ကုန်မြို့တွင် စောင်ရေ ၂,၀၀၀ ရိုက်နှိပ်ဖြန့်ချိခဲ့သည်။ စာတည်းများအဖြစ် ခင်မောင်ဦး၊ မြိတ်ရင် သွေး၊ ကျောက်ဆည်စိုးမြင့် တို့ ဆောင်ရွက်ကြပြီး၊ တာဝန်ခံစာတည်းမှာ 'ရွှေရ-တောင်ကုတ်' ဖြစ်သည်။ ပုံနှိပ်သူမှာ ဦးမြတ်ကျော် ဖြစ်ပြီး၊ တပ်ပြင်ရပ် မှ ဦးထွန်းငြိမ်းက ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ စာစောင်ကို ကြော်ငြာများ၊ ဆောင်းပါး၊ ဝတ္ထု၊ ကဗျာနှင့် ကာတွန်းတို့ဖြင့် အချိုးကျ ဖွဲ့စည်းထားသည်။

(က) ဆောင်းပါးကလောင်ရှင်များနှင့် ခေါင်းစဉ်များ

မြိတ်မဂ္ဂဇင်းအား ပုံဖော်သူ ကလောင်ရှင်များမှာ ခင်မောင်ဦး - မြိတ် ခရိုင်အကြောင်းသိကောင်းစရာ ၊ ငွေဥဒေါင်း - ဝဋ်လည်ခြင်း ၊ မင်းယုဝေ - စာဖတ်ခြင်း ၊ မျိုးမြင့်ဦး - ခေါသရပ်နေ့ ၊ မောင်နေဝင်း - စာရေးသူနှင့် စာ ဖတ်သူ၊ ဦးထွန်းကြိုင် (ရွှေမြိတ်မောင်) - မြိတ်မြို့မှ လူကျားများ ၊ ကျောက် ဆည်စိုးမြင့် - မြန်မာ့ပုလဲငုပ်ခြင်း မှတ်တမ်း ၊ အောင်ကျော်မင်း - အကျိုးပြု စာပေ ကျယ်ပြန့်ရေး၊ မင်းကျော် - စာကြည့်တိုက် ၊ ဦးသောင်းစိန် - မြိတ် စာပေမှတ်တိုင်များ ၊ မောင်ဖိုးကျား - မောရစ်ကောလစ် ၊ သန်းမောင်စိန် - မြိတ်မြို့မှ အရှေ့တိုင်းပြက္ခဒိန် ၊ အောင်ဒင် - စမ်းတား သို့မဟုတ် စန္ဒား ၊ ကြည်မိုး - သမိုင်းဆက်လိုသော အိုးကြီးသုံးလုံး ၊ မောင်ကန့်လန့် - ငါးမည်ရ မြိတ်မြို့ ၊ ရုပ်ဆိုးမ - မြိတ်ခရိုင်တခွင် တောရိုင်းဆင် ၊ ဦးဝင်းဖေ (ခရိုင်ဝန်) - ဖိတ်ခေါ်လွှာ ၊ တာဝန်ခံစာတည်း - အစီရင်ခံလွှာ တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၁၃၃၄ ခု ဗြိတိသိတ်စာဆိုတော်နေ့အထိမ်းအမှတ်
၁၃၃၁ ခု ဗြိတိသိတ်စာဆိုတော်နေ့အထိမ်းအမှတ်

(ခ) ဝတ္ထုနှင့် ကဗျာကဏ္ဍ

ဝတ္ထုကလောင်ရှင်များမှာ သန်းညွန့်စံ (ချောင်းကိုပစ်၍)၊ အောင်ကျော် (ကြက်တောကိုဘဲ ကြောက်ရသည်)၊ ခင်မင်းရည် (လေးငယ်ငယ်)၊ သူ (မောင်မောင်နဲ့စုဆန်)၊ နေဖြူကျော်ထွန်း (ရန်ကုန်မြို့မှလာသောစာ)၊ ရွှေကလောင် (အရိပ်၏နိဂုံး)၊ မျိုးမြင့်ဦး (စစ်သားခိုင်ယာရီ)၊ နေသွေးနီ (မိတ်ဆွေဖြစ်ရသော လက်သီးလုံးများ)၊ မောင်ပန်းအောင် (ချစ်လျက်မဆုံ ဤ ဝသု) နှင့် တင့်ဆန်း (အဝိဇ္ဇာ မောဟ) တို့ ဖြစ်ကြသည်။ **ကဗျာကလောင်ရှင်များမှာ** ခေတ်ပေါ်စာပေလောက၏ ထိပ်တန်းကလောင်ရှင်များ ပါဝင်အားဖြည့်ခဲ့ကြသည်။ ဒဂုန်တာရာ (ဖွဲ့လိုသော ကဗျာတပုဒ်)၊ မောင်ဆွေတင့်

(ဝန်ခံချက်)၊ မောင်လေးအောင် (နီရဲသော စာမျက်နှာများ)၊ ရွှေရတောင်ကုတ် (သမိုင်းဘီး) နှင့် မောင်သင်းခိုင်-ပျဉ်းမနား (အနီရောင်ပန်းပွင့်များ) တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၃။ မြိတ်ခရိုင်အတွင်းရှိ အခြားဒေသန္တရမဂ္ဂဇင်းများ (Regional Magazines)

ပုလောမြို့နယ် မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ်(၃)၊ ၁၉၉၂၊ ပုလောမြို့နယ် မဂ္ဂဇင်း အမှတ် ၁၊ ၁၉၈၅

မြိတ်မြို့ပြဗဟိုပြု စာပေလှုပ်ရှားမှုများအပြင် မြိတ်ခရိုင်အတွင်းရှိ အခြားသော မြို့နယ်အသီးသီးတွင်လည်း မိမိတို့ဒေသအလိုက် စာပေ အင်အားစုများကို စုစည်းကာ ဒေသန္တရမဂ္ဂဇင်းများကို အပြိုင်အဆိုင်

ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့မှာ **ပုလောမဂ္ဂဇင်း** - ပုလောမြို့နယ်အတွင်းရှိ စာပေဝါသနာရှင်များနှင့် ဒေသသမိုင်းကို ဖော်ထုတ်သည့် စာစောင်၊ **ကျော့သောင်းမဂ္ဂဇင်း** - မြန်မာနိုင်ငံတောင်ဘက်စွန်း နယ်စပ်ဒေသ၏ ထူးခြားသော လူနေမှုဘဝနှင့် ရေမြေအလှကို ရေးဖွဲ့သည့် စာစောင်၊ **ဘုတ်ပြင်းမဂ္ဂဇင်း** - ကမ်းရိုးတန်းနှင့် ကျွန်းစုဒေသ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် စာပေအနုပညာကို ပေါင်းစပ်ထုတ်ဝေသည့် စာစောင် နှင့် **တနင်္သာရီမဂ္ဂဇင်း** - ရွေးဟောင်း သမိုင်းဝင် တနင်္သာရီမြို့ပြ၏ အမွေအနှစ်များနှင့် စာပေမှတ်တိုင်များကို စုစည်းဖော်ပြသည့် စာစောင် တို့ အသီးသီး ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။

ရွှေသာရီ မဂ္ဂဇင်း

ခြုံငုံသုံးသပ်ရလျှင် မြိတ်ခရိုင်၏ စာပေခရီးလမ်းကြောင်းသည် ကိုလိုနီ ခေတ် မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်ရှင်သန်ရေး လှုပ်ရှားမှုများမှသည် ခေတ် အဆက်ဆက် မဂ္ဂဇင်း၊ စာစောင်များ ထုတ်ဝေခြင်းအထိ တစိုက်မတ်မတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံကျော် စာဆိုကြီးများနှင့် ဒေသခံ ကလောင်ရှင်များ ပူးပေါင်းကာ 'ယုမဂ္ဂဇင်း' နှင့် 'မြိတ်မဂ္ဂဇင်း' ကဲ့သို့သော စာပေမှတ်တိုင်များကို စိုက်ထူနိုင်ခဲ့ခြင်း၊ မြို့နယ်အသီးသီးတွင် ဒေသန္တရ စာစောင်များ ထွက်ရှိခဲ့ခြင်းတို့သည် မြိတ်ခရိုင်၏ မြင့်မားသော စာပေ အနုပညာရေချိန်နှင့် သမိုင်းအမွေအနှစ်ကို ထင်ဟပ်ပေါ်လွင်စေသည့် ခိုင်မာသော သက်သေများပင် ဖြစ်ပေသည်။

အကိုးအကားများ

- မောင်ပြေချမ်း (မြိတ်) ဓာတ်ပုံများက ပြောသော မြိတ်သမိုင်း၊ (ယုမဂ္ဂဇင်း (အတွဲ ၁၊ အမှတ် ၁)၊ ၁၉၆၁ ခုနှစ် ထုတ်ဝေမှု မှတ်တမ်းပါ) ။
- ဦးသောင်းစိန်။ မြိတ်စာပေမှတ်တိုင်များ၊ ၁၃၃၁ ခုနှစ် မြိတ်စာဆိုတော် နေ့ အထိမ်းအမှတ်စာစောင်၊ ၁၉၆၉။